

Katarsa i tehnika »Katarine Zrinske« Ante Tresića Pavičića

Trojan, Ivan

Source / Izvornik: **Dani Hvarškoga kazališta : Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, 2012, 38., 226 - 239**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:831052>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

KATARSA I TEHNIKA »KATARINE ZRINSKE«
ANTE TRESIĆA PAVIČIĆA

Ivan Trojan

I.

Iako je pretjerana averzija u teorijskom i praktičnom aspektu književno-kazališnog rada Ante Tresića Pavičića spram ikoje modernističke koncepcije propitana i stabilizirana ponajviše raspravama Mirka Tomasovića,¹ Nikole Batušića,² Borisa Senkera,³ Fedore Ferluga-Petronio,⁴

¹ Tomasović, Mirko, »Portugalska simbolistička drama u Hrvatskoj«, u: *Analize i procjene*, Književni krug, Split 1985., str. 183-205.;

Tomasović, Mirko, »'Ljutovid Posavski' Ante Tresića Pavičića (i Franje Markovića)«, *Zbornik Krležini dani u Osijeku 1992.*, ur. B. Hećimović *Hrvatska dramska književnost i kazalište i hrvatska povijest*, Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku/HAZU, Osijek 1993., str. 107-115.

Tomasović, Mirko, »Tresićevo prepjev pobjedničke kancone Fernanda de Herrera«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 160-166.

² Batušić, Nikola, »Ante Tresić Pavičić kao dramatik«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 7-21.

³ Senker, Boris, »Život kralja Hiruda«, u: *Hrestomatija novije hrvatske drame. I. dio*, Disput, Zagreb 2000.

⁴ Ferluga-Petronio, Fedora, *Cultura classica e italiana nel Dalmata Ante Tresić Pavičić (1867-1949)*, Trieste, 1992.

Pavla Pavličića,⁵ Zorana Kravara,⁶ Dunje Fališevac,⁷ Nikice Kolumbića,⁸ Krešimira Nemeca,⁹ Mladena Machieda¹⁰ i Cvijete Pavlović,¹¹ ostaje nam nadopisati nekoliko odlomaka koji dodatno razvrgavaju famu o Tresiću Pavičiću kao isključivom tradicionalistu i to baš preko izvora koji su najčešće označivani nazadnim – programatskih tekstova u kojima su najzanimljiviji redci oni autopoetički, ispisani u obranu povijesne tragedije, a uzimajući u obzir autorove neprekidne iskaze u kojima razlaže svoju protumodernističku koncepciju. Zapravo, nadopisujemo još jedan *eksczes*.

Ferluga-Petronio, Fedora, »Putopisi Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 105-115.

⁵ Pavličić, Pavao, »Stih u dramama Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 22-39.

⁶ Kravar, Zoran, »Lirska versifikacija Ante Tresića Pavičića i noviji hrvatski stih«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 40-81.

⁷ Fališevac, Dunja, »Ante Tresić Pavičić: 'Gvozdansko'«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 82-104.

⁸ Kolumbić, Nikica, »Zapažanja o putopisima Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 116-125.

⁹ Nemeć, Krešimir, »Romani Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 126-133.

¹⁰ Machiedo, Mladen, »Ante Tresić Pavičić: zataškan, tiskan, netiskan«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 134-159.

¹¹ Pavlović, Cvijeta, »Dekadencija 'Života kralja Hiruda' Ante Tresića Pavičića«, u: *Hrvatsko-francuske književne veze*. 15 studija, FF Press, Zagreb 2008., str. 79-92.

Katarsa i tehnika »Katarine Zrinske«¹² završno je i najcjelovitije poglavlje Tresić-Pavičićeve dramaturgijske teorije zaokupljene povijesnom tragedijom. Promišljanja o potrebi i svrsi povijesne tragedije Tresić Pavičić sustavnije započinje 1897. godine u pogovoru *Simeonu Velikom*,¹³ a u mnogom razložnije nastavlja u programatskom tekstu *Rane otačbine*, što ga je tijekom 1899. godine objavljivao u Splitu u vlastitom časopisnom projektu naziva »Novi viek«. *Katarsa i tehnika* je u tri nastavka tijekom 1900. godine objavljivana u modernističkom časopisu »Život« na poziv glavnog urednika Milivoja Dežmana da čitateljima Tresić Pavičić objasni *nadahnuće* koje ga je potaklo da spjeva tragediju *Katarina Zrinska*, kakvu je *svrhu* imao pred očima, i kakvoj dramskoj tehnici je pribjegao. Upravo onog Milivoja Dežmana za kojeg će Tresić Pavičić u *Ranama otadžbine* zapisati: »Tko se hoće uvjeriti o nadutosti te mladosti, neka čita razpravu Ivanova o našoj književnosti u bivšoj »Hrvatskoj Misli«. Za njega je sve, što se kod nas piše obično plitko, licumjerno i bedasto (...) Tko tako piše, mora da sam dade dokaza svoje vanredne stvaralačke sile, i da čuti u sebi sposobnost, da povede čitalačku publiku za sobom. I Ivanov rek bi da ju čuti. On čuti u sebi modernog Shakespeara, riformatora drame; koji se ruga tragediji i svim starim oblicima drame, koji hoće da stvori modernu živu, društvenu socijalnu dramu, da ti prikaže pred očima najmoderniji život (...) On je dapače i napisao takovu dramu, koja se je čak i prikazivala u hrvatskom kazalištu. Nego na nesreću genij se rodio prerano, odveć pretekao svoje suvremenike, i oni ga ne razumješe, jer ljudi voliše

¹² Tresić Pavičić, Ante, *Katarsa i tehnika* »Katarine Zrinske«, »Život«, knj. I, Zagreb, siječanj-lipanj 1900., str. 9-12, 58-63. i 98-100. (pretiskano u A. T. P., *Odabrana djela II. Drame*; »Katarsa i tehnika 'Katarine Zrinske'«, ur. N. Batušić, Književni krug, Split 1999., str. 269-292.

¹³ Tresić Pavičić, Ante, *Simeon Veliki*. Historijska tragedija u pet činova, Naklada Matice hrvatske, Zagreb, 1897.

tminu nego svjetlost i pobjegoše zievajući iz kazališta, te tribune modernih proroka.«¹⁴

Te nas Tresić-Pavičićeve cinične rečenice, osim što naznačuju njegovu antimodernističko stajalište, privode dramaturgijskim promišljanjima o povijesnoj tragediji. U istom tom članku u kojem mu Dežman u više navrata služi kao poticaj da se obračuna s *mladima* zapisat će da oni: »...ne smažu dovoljno riječi da izraze svoj prezir historičnoj drami i tragediji. Za njih je prošlo vrieme tragedije, kao i eposa; za njih tragedija nije nego staro nespretno i ukočeno odielo, koje navlače na se neki pjesnici, da prikriju svoje siromaštvo duha, svoje natražnjačtvo, i svoje neshvaćanje današnjeg života, socijalnih problema, i zamršene nervoze moderne ljudske psihe.«¹⁵ Razlog te mladenačke averzije spram povijesne tragedije Tresić Pavičić pronalazi u nedostatnoj obrazovanosti *mladih*, njihovom nepriznavanju tradicije, pomodnosti¹⁶ i egocentričnosti, smatra kako griješe kada poimlju povijesnu tragediju kao čvrsto uniformiran žanr koji ne uspijeva prikazati složene ljudske odnose, psihograme protagonista, a glumca sprečava da prirodno i vjerodostojno prikaže ljudske strasti, te ih upućuje na imena Swinburnea, Maeterlincha, Sardoua, Rostanda, D'Annunzija koji kao književni predstavnici velikih naroda nastoje revitalizirati povijesnu tragediju jer je, po Tresić-Pavičićevu mišljenju, kazališnim posjetiteljima dosadila vulgarnost, banalnost i trivijalnost moderne drame. U vrijeme

¹⁴ Tresić Pavičić, Ante, »Rane otačbine. IV. Mane i zapreke u razvitku hrvatske književnosti«, u: A. T. P., *Odabrana djela I. Pjesme, prijevod, eseji, putopisi*, ur. Z. Kravar, Književni krug, Split 1999., str. 223-224.

¹⁵ Ibid., str. 239.

¹⁶ »Ko što su pražki mladići htjeli stvoriti novu politiku, prekinuvši sa povješću naroda, prezirući hrvatsko državno pravo, i zanoseći se za maglovitim socijalističkim utvarama, čitajući ih po českim i njemačkim novinama; a ne shvaćajući nemogućnost njihove provedljivosti, tako bečki i zagrebački mladići začese prezir prema narodnom duhu, začese omalovažavanje svega, što Hrvati do danas stvorise na duševnom polju; zanoseše se i obmamiše bućnim ali praznim frazama modernih i najmodernijih struja...« Ibid. 14, str. 225-226.

našeg scenskog naturalizma Tresić Pavičić zazire od neetičnosti, bezidejnosti i svireposti modernih dramskih tekstova držeći da: »...ono natezanje, kričanje i ubijanje na pozornici nema prava da se umjetnošću zove.«¹⁷

II.

Povijesna tragedija za Tresića Pavičića jest vrhunac umjetničkog stvaranja i svjestan je svih zahtjevnosti prilikom njezine izrade. Reći će kako: »Za nju valja imati prije svega pjesničko nadahnuće, biti u isto doba i epski i lirski pjesnik; epski, u toliko u koliko moraš biti dobar poznavalac ljudi i njihovih značajeva; a lirski, jer valja da te značajeve zadahneš duhom svoje poezije i da je prilagodiš naravi njihove duše.«¹⁸ Poučava Tresić Pavičić kako je važno pravilno izabrati predmet dramske obrade, razdvojiti dramatična događanja od nedramatičnih i sačiniti jednostavnu osnovu. Nikako zaplet ne smije biti ubrzan, neprirodan već se njegova snaga treba generirati iz suprotstavljenih strasti, u tragičnosti jake povijesti, u »škripanju kolesa ljudske sudbine, koju goni, Providnost, u pjesničkoj dikciji razpaljenoj govorničkim ushitom.«¹⁹ Uza sve to tragičar mora poštivati povijesna vrela te je njihovo nepoznavanje još jedan od bitnih razloga što se na pisanje povijesne tragedije ne odlučuje mlađa generacija. Zazor mladih od povijesne tragedije Tresić Pavičić vidi i u njihovom pogrešnom tumačenju da suvremeni čovjek posjeduje kompleksnija osjećanja od ljudi u prošlosti. Naprotiv, poučava Tresić Pavičić kako: »...napredak ljudskoga društva u znanosti u brzini saobraćaja, u obrtu i trgovini, ne ide usporedo sa razvitkom čuvstava u ljudskoj duši (...) pa bi i sam Ibsen mogao slobodno svoje junake prenieti u rimski ili grčki milieu,

¹⁷ Ibid. 14., str. 240.

¹⁸ Ibid. 14., str. 241-242.

¹⁹ Ibid. 14., str. 242.

a da u njihovoj naravi ništa ne promieni.«²⁰ Dakle, i povijesna i moderna drama mogu po Tresić-Pavičićevu mišljenju polučiti jednaki utisak, samo ako je dramatičar sposoban strasti protagonista prikazati prirodno, bez dodataka brutalnosti.

Katarsa i tehnika »Katarine Zrinske«, taj zapravo Tresić-Pavičićev odgovor na kritike nakon tiskanog izdanja drame i njezine scenske izvedbe 1899. godine, članak je koji potvrđuje Tresića kao teoretika drame. Naznake autorove dramaturgijske teorije u predgovoru *Simeonu velikom* i *Ranama otadžbine*, u *Katarsi i tehnicima* dobivaju čvršću strukturu. U *Katarsi i tehnicima* Tresić izravno naznačuje svoje uzore te u istom odlomku podcrtava najveću manu naturalističke drame koja će nas približiti temeljnom problemu ove rasprave: »Modernoj je drami najveća mana što je na taj odnošaj (misli se na odnos između razvitka ljudskog društva i svemirskih sila, čovjeka i Boga, op.a.) zaboravila. To je silan nazadak prema Shakespeareu i prema Sofoklu i prema Calderonu, koji se često poslužuje zvijezdama i fatumom a i vrhunarnim utjecajem. Naši naturaliste prikazuju na pozornici bijesne strasti najbrutalnijeg egoizma i to obično iz najnižeg, najneobrazovanijeg društva. Dovode na pozornicu najogavnije karaktere kojima je sva duševna jakost u klepnji za uživanjem, za srećom, za novcem, a putenost najjače poticalo (...) U takvim prizorima može biti velikih strasti, može biti dramatičnog efekta, ali nema uzvišene umjetnosti, nema onog što Aristotel postavlja za cilj tragediji, a to je katarsa.«²¹

Dakle, po Tresić-Pavičićevu sudu, bez katarze nijedan dramski tekst ne može doseći umjetničku vrijednost i upravo se u nadolazećim poglavljima u kojima autor problematizira katarzu, razotkriva kako njegov dramski svijet ne počiva isključivo na tradicionalnim vrijednostima, romantičarskim nazorima o drami na koje se u programatskim tekstovima često pozivao,

²⁰ Ibid. 14., str. 243.

²¹ Tresić Pavičić, Ante, »Katarsa i tehnika 'Katarine Zrinske'«, u: *Odabrana djela II. Drame; Katarsa i tehnika »Katarine Zrinske«*, ur. N. Batušić, Književni krug, Split 1999., str. 269-292.

već postaje vidljivo njegovo sustavno praćenje recentnih zbivanja u europskoj dramskoj književnosti i kazalištu, savršena upoznatost s brojnim dramaturgijskim teorijama druge polovice XIX. stoljeća kao i aktualnih filozofskih i psihologijskih rasprava uz čiju se pomoć brani od mnoštva negativnih kritika nakon premijere predstave o zlosretnoj hrvatskoj banici i pjesnikinji.

Različito od Aristotelovih Edipa i Antigone, čija je *hamartema* za Tresića samo prividna, jer riječ je o pravednicima, pa u njihovim tragičnim svršecima ne vidi mogućnost prave katarze, oni ne pročišćuju našu dušu od strasti i ne oplemenjuju ju, Shakespeare svoje tragične junake odabire u rasponu od najužasnijih zločinaca do najuzvišenijih i najplemenitijih ljudi.²² Katarza u Shakespearea je problematična po Tresićeve mišljenju iz razloga što ni u njega ne prepoznaje pitanja o čovjekovoj sudbini, predodređenosti, o njegovom poimanju Božje providnosti, već se sve razrješava razumom: »Shakespeare sve vrlo malo zabavlja u svojim djelima s Bogom i rek bi kao da ga ne treba za rješavanje pravde u katastrofama (...) Njemu je dosta da sve protumači, silni razum. I kod njega često padaju u katastrofi najplemenitiji pregaoci ljudstva, pa ipak je već kod njega katarsa mnogo jača i uzvišenija nego kod grčkih tragika.«²³

Ta Tresićevevo svojevrsna evolucija katarze nastavit će se s Calderonom kojemu kršćanska vjera dopušta da se u pogledu katarze izdigne nad Shakespeareom. Zamjerka ipak postoji, a vezana je uz prejak utjecaj nadnaravnog koji Calderon koristi pri razvijanju činova. Primjećuje Tresić kako je njegovo poimanje Boga i Božji utjecaj na ljudsku sudbinu suviše antropomorfan, fatalistički: »Njegovi simboli i personifikacija teoloških i moralnih kreposti ne mogu uzgrijati moderna čovjeka.«²⁴

A Tresić-Pavičićeva idealnog tragičnog junaka odrješuje pojavni svijet u kojem nema pravde. Neprestano će biti onih koji će nepravedno

²² Usp. *ibid.* 2., str. 17.

²³ *Ibid.* 21., str. 280.

²⁴ *Ibid.* 21., str. 281-282.

trpjeti s čime se ne može pomiriti ljudski razum. Bog u pojavnom svijetu dozvoljava prolaznu nepravdu, no čim se ljudski duh, pročišćen od strasti: »vine u *noumenalni* svijet, mora da se ogrije na suncu savršene pravde.«²⁵ Stoga i Tresićev junak, nositelj ljudskih ideala, dolazi u sukob s Božjom predodređenošću, podliježe joj, trpi prolaznu nepravdu, ali uz pomoć vjere i nade u Božju providnost, prevladava sve strahote koje mu je sudbina namijenila: »Ovaki mi se junak čini prikladniji i uzvišeniji za tragediju od griješna Aristotelova junaka, i kad podlegne, probudit će u nama duboko saučešće, ali će istodobno nastupiti divna katarsa, katarsa nade i vjere u vječnu pravdu, koja će nas hrabriti, da junački podnašamo i najgrozniju sudbinu na zemlji.«²⁶

Za Tresića je sudbina ono dramaturgijsko sredstvo kojim se otjelovljuje nepojmljivo što zadire u junakov život i potom naslućuje kao tragična zakonitost. Pri tom je Tresiću iznimno bitno da se junak bori za ideje koje su prepoznatljive suvremenom gledatelju jer samo tako publika može aktivno u predstavi sudjelovati te će biti uvjerena da sama stvara.

III.

A taj učinak, zapisat će Tresić, moguće je postići isključivo uz pomoć suvremene filozofije i psihologije. Spiritualizam po Tresiću najbolje odgovara idealima ljudske duše, najpreciznije tumači suodnos čovjeka i Boga, univerzuma. Moderni tragičar se može poslužiti i misticizmom, može uporabiti slutnje i telepatiju kao produkte moderne psihologije. Konačno, u povijesnoj drami autor se: »mora prilagoditi vjerskim i filozofskim pojmovima dotičnog doba.«²⁷

²⁵ Ibid. 21., str. 284-285.

²⁶ Ibid. 21., str. 285.

²⁷ Ibid. 21., str. 286.

S obzirom na Tresićevu erudiciju i konstantno praćenje aktualnih zbivanja u europskoj publicistici, nekoliko je elemenata uslijed kojih bismo mogli povezati postignuto Tresićevo razumijevanje katarze u tragediji s Freudovom i Breuerovom *katarzičkom analizom* utisnutom u nekoć iznimno popularnu, a i danas često citiranu studiju *Studien über Hysterie*²⁸ iz 1895. godine iz koje će se razviti Freudova osebnina metoda psihoterapije – psihoanaliza. Tom se metodom liječilo simptome histerije preko ohrabrivanja na prisjećanje traumatskih događaja iz prošlosti pacijenta da bi na koncu uslijedilo oslobađanje potisnutih osjećaja povezanih s tim sjećanjima. U *katarzičkoj analizi* traumatski se osjećaji ponovno proživljavaju unutar razmjerno sigurnog prostora i izaziva se *abreakcija* koja pacijentu daje svojevršno olakšanje.²⁹ James W. Earl će se u svom radu *Identifikacija i katarza* zapitati može li nam Freudova i Breuerova katarzička analiza pripomoći pri promišljanju o katarzi unutar tragičnog dramskog teksta. Iako će odbaciti takav način interpretacije tragične katarze, Earl zapisuje: »Čini se da se time navodi da tragedija ponovno izlaže publiku, obično potisnutim, traumama i da je posljedična katarza svojevrсна kolektivna abreakcija na univerzalna svojstva psihičkog života.«³⁰

Katarza, neupitno u Tresića, proizlazi iz identifikacije s tragičnim junakom. Termin identifikacija u književnu kritiku uveo je Shelley, autor kojeg Tresić u *Ranama otadžbine* naziva između ostalog »genijalnim«,

²⁸ Freud, Sigmund, Breuer, Josef, *Studien über Hysterie*, Leipzig und Wien, 1895: http://de.wikisource.org/wiki/Studien_%C3%BCber_Hysterie (1. veljače 2012.)

²⁹ Earl W., James, »Identification and Catharsis«, u: *Pragmatism's Freud: the Moral Disposition of Psychoanalysis, Psychiatry and the Humanities* vol. 9, ur. J. Smith i W. Kerrigan, John Hopkins University Press, Baltimore, 1986, str. 79-92. // *Identifikacija i katarza*, prev. G. Vujasinović: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/Earl.htm> (1. veljače 2012.) / i Freud, Sigmund, *Prikazi psihoanalize*, prev. I. Mršić i B. Mikulić: http://deenes.ffzg.hr/~bmikulic/Filoz&Psy2011/Freud_Prikazi-Psihoanalize.pdf (1. veljače 2012.)

³⁰ Ibid. 29.

»pokretačem cjelokupnog modernog dekadencije.«³¹ A Shelley će 1821. godine izreći stav prema junaku koji će prihvatiti Tresić: »Homer utjelovljuje idealno savršenstvo svoje dobi u ljudskom karakteru; ne možemo sumnjati da se u onima koji su čitali njegove stihove nije budila ambicija da postanu poput Ahila, Hektora i Odiseja: (...) osjećaji slušatelja moraju se profinirati i pojačati simpatijom prema tim izvrsnim i ljupkim utjelovljenjima; iz divljenja proizilazi oponašanje, a iz oponašanja identifikacija s objektima svojega divljenja.«³²

Primijetiti će Tresić da se i naš odnos prema junaku mijenja tijekom tragedije. Tu promjenu pripisuje terminima dvaju osjećaja koje Aristotel više puta povezuje, straha i sažaljenja. Tako on zapravo naznačuje pomak u identifikaciji. Na kraju drame smo dovedeni do točke odmaknuća kada se više ne identificiramo s pravednim junakom, već s kozmičkim poretkom koji ga je kaznio i naš užas s njim pretvara se u sažaljenje prema njemu.³³

Oponašanje, sućut, katarza riječi su na kojima se temelje Tresićeve dramaturgijska promišljanja. Uputa o uporabi moderne psihologije približava nas poimanju tragedije kao svojevrsne psihoanalize, intenzivnom

³¹ Ibid. 14., str. 248.; usp. Pavlović, Cvijeta, »Dekadencija 'Života kralja Hiruda' Ante Tresića Pavičića«, u: *Hrvatsko-francuske književne veze*. 15 studija, FF Press, Zagreb, 2008., str. 79-92.

³² Shelley, Percy Bysshe, »A Defense of Poetry«, u: *Shelley's Poetry and Prose*, ur. D. Reiman, New York, 1977., str. 486; preuzeto iz: Earl W., James, »Identification and Catharsis«, u: *Pragmatism's Freud, the Moral Disposition of Psychoanalysis, Psychiatry and the Humanities* vol. 9, ur. J. Smith i W. Kerrigan, John Hopkins University Press, Baltimore, 1986., str. 79-92. *Identifikacija i katarza*, prev. G. Vujasinović, <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/Earl.htm> (1.veljače 2012.)

³³ »Katarina je svojom velikom dušom pretekla svoje doba, ona je htjela stvoriti, što još u razvitku čovječanstva nije bilo dozrelo, i tim je došla u sukob, sa predodređenom harmonijom svemira, došla je u sukob sa voljom božjom, pred kojom je naravno morala pasti. Takva je borba veličajna, te dostojna najvišega saučešća...« u, Ibid. 21., str. 288.

psihološkom procesu koji, ako su Tresić i njegovi uzori u pravu, rezultira posebnim terapijskim učinkom – katarzom. S druge strane, iako će i Tresić priznati kako je Shakespeare dovoljno dobro poznao vrijednost drame kao metafore života, ona je u Tresićevu poimanju preuzela novu metafizičku vrijednost, naši karakteri i životne uloge u velikoj mjeri odigravaju se pod nadzorom nesvjesnog.

Vjerojatno upoznat s Freudovom i Breuerovom katarzičkom analizom, Tresić u *Katarsi i tehnici* pojednostavljenim diskursom zapravo tumači identifikaciju s tragičnim junakom, njezino katarzičko liječenje po analogiji s psihoanalitičkom dramom identifikacije, transferom te okončanjem analize.

Na taj se način nadaje kako Tresić učestalim primjedbama o neznanju, pomodnosti, želji za brzim dosizanjem slave upućenim mladoj generaciji hrvatskih dramatičara, pronalažljivim u svim njegovim dramaturgijskim promišljanjima, zapravo želi pripomoći, obrazovati, teorijski usmjeriti objekte svoje kritike. Bit će da je i to jedan od razloga što je *Katarsa i tehnika* objelodanjena upravo na stranicama modernističkog, Dežmanova »Života«. Napokon, zapisat će Tresić u *Ranama otačbine*: »Na mladost se može djelovati čestokrat kad duboko zagrezne...«³⁴

³⁴ Ibid. 14., str. 219.

LITERATURA

- Batušić, Nikola, »Ante Tresić Pavičić kao dramatik«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića* – zbornik radova, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 7-21.
- Earl W., James, »Identification and Catharsis«, u: *Pragmatism's Freud: the Moral Disposition of Psychoanalysis, Psychiatry and the Humanities* vol. 9, ur. J. Smith i W. Kerrigan, John Hopkins University Press, Baltimore 1986., str. 79-92. /Identifikacija i katarza, prev. G. Vujasinović: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/Earl.htm> (1. veljače 2012.)/
- Fališevac, Dunja, »Ante Tresić Pavičić: 'Gvozdansko'«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića* – zbornik radova, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 82-104.
- Ferluga-Petronio, Fedora, *Cultura classica e italiana nel Dalmata Ante Tresić Pavičić (1867-1949)*, Trieste, 1992.
- Ferluga-Petronio, »Fedora: Putopisi Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića* – zbornik radova, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 105-115.
- Freud, Sigmund, Breuer, Josef, *Studien über Hysterie*, Leipzig und Wien, 1895.: http://de.wikisource.org/wiki/Studien_%C3%BCber_Hysterie (1. veljače 2012.)
- Freud, Sigmund: *Prikazi psihoanalize*, prev. I. Mršić i B. Mikulić: http://deenes.ffzg.hr/~bmikulic/Filoz&Psy2011/Freud_Prikazi-Psihoanalize.pdf (1. veljače 2012.)
- Kolumbić, Nikica, »Zapažanja o putopisima Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića* – zbornik radova, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 116-125.
- Kravar, Zoran, »Lirska versifikacija Ante Tresića Pavičića i noviji hrvatski stih«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića* – zbornik radova, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 40-81.
- Machiedo, Mladen, »Ante Tresić Pavičić: zataškan, tiskan, netiskan«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića* – zbornik radova, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 134-159.

- Nemec, Krešimir, »Romani Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 126-133.
- Pavličić, Pavao, »Stih u dramama Ante Tresića Pavičića«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 22-39.
- Pavlović, Cvijeta, »Dekadencija 'Života kralja Hiruda' Ante Tresića Pavičića«, u: *Hrvatsko-francuske književne veze*. 15 studija, FF Press, Zagreb 2008., str. 79-92.
- Senker, Boris, »Život kralja Hiruda«, u: *Hrestomatija novije hrvatske drame. I. dio*, Disput, Zagreb 2000.
- Shelley, Percy Bysshe: »A Defense of Poetry«, u: *Shelley 's Poetry and Prose*, ur. D. Reiman, New York 1977., str. 486.
- Tomasović, Mirko: »'Ljutovid Posavski' Ante Tresića Pavičića (i Franje Markovića)«, *Zbornik Krležini dani u Osijeku 1992.*, ur. B. Hećimović *Hrvatska dramska književnost i kazalište i hrvatska povijest*, Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku/HAZU, Osijek 1993., str. 107-115.
- Tomasović, Mirko, »Portugalska simbolistička drama u Hrvatskoj«, u: *Analize i procjene*, Književni krug, Split 1985., str. 183-205.
- Tomasović, Mirko, »Tresićeve prepjev pobjedničke kancone Fernanda de Herrere«, u: *Književno djelo Ante Tresića Pavičića – zbornik radova*, ur. I. Frangeš, Književni krug, Split 1995., str. 160-166.
- Tresić Pavičić, Ante: *Katarsa i tehnika »Katarine Zrinske«*, »Život«, knj. I, Zagreb, siječanj-lipanj 1900., str. 9-12, 58-63. i 98-100. /pretiskano u A. T. P.: *Odabrana djela II. Drame: »Katarsa i tehnika 'Katarine Zrinske'«*, ur. N. Batušić, Književni krug, Split 1999., str. 269-292./
- Tresić Pavičić, Ante: »Rane otačbine. IV. Mane i zapreke u razvitku hrvatske književnosti«, u: A. T. P.: *Odabrana djela I. Pjesme, prijevod, eseji, putopisi*, ur. Z. Kravar, Književni krug, Split 1999., str. 223-224.
- Tresić Pavičić, Ante, *Simeon Veliki*. Historijska tragedija u pet činova, Naklada Matice hrvatske, Zagreb, 1897.

CATHARSIS AND METHOD OF »KATARINA ZRINSKA«
BY ANTE TRESIĆ PAVIČIĆ

A b s t r a c t

Analysis of program-oriented texts by Ante Tresić Pavičić, most notably *Early Homeland (Rana otačbina)* from 1899 and *Catharsis and Method of »Katarina Zrinska« (Katarsa i tehnika »Katarine Zrinske«)* from 1900, in which the author's anti-modernist concept becomes obvious, reveals the elements which assert Tresić Pavičić as an exceptional erudite and a faithful follower of current events in European literature and science. This is mostly visible in the author's discussion on catharsis in historical tragedy, when he expresses his standpoints on dramaturgy in the context of the latest achievements of European philosophy and psychology.